
Scenariusz zajęć edukacyjnych – szkoły ponadpodstawowe

TYTUŁ: Światłocienie sprawiedliwości

GRUPA DOCELOWA: klasy I-IV szkoły ponadpodstawowej.

POMYSŁ: Zajęcia mają na celu ukazanie uczestnikom wielu wymiarów winy i kary w kontekście rozliczeń ze zbrodniarzami II wojny światowej. Mają ich też skłonić do refleksji na temat dylematów moralnych (trudnych do rozstrzygnięcia z dzisiejszej perspektywy), przed którymi stawali ludzie w okresie okupacji, musząc wybierać pomiędzy życiem a śmiercią – swoją i innych ludzi. Pomysł na zajęcia bazuje na konwencji rozprawy sądowej, w czasie której uczestnicy wcielają się w rolę sędziów, prokuratorów, adwokatów i obserwatorów. Zajęcia mogą przebiegać zarówno w formule zdalnej, jak i tradycyjnej.

CZAS REALIZACJI: 90 min. (plus czas potrzebny na zapoznanie się z wystawą wirtualną).

POTRZEBNE:

- papier, długopis lub inne narzędzie do notowania;
- komputer / tablet z dostępem do Internetu.

PRZEBIEG:

1. Osoba prowadząca przedstawia uczestnikom podstawowe informacje dotyczące funkcjonowania więzień i obozów niemieckich w okresie II wojny światowej, zwracając uwagę na istnienie zróżnicowanej drabiny funkcji więziennych, zajmowanych zarówno przez strażników, jak i skazańców. Wyjaśnia pojęcie, funkcje, zakres odpowiedzialności: komendanta, wachmana, blokowego, więźnia funkcyjnego.
2. Osoba prowadząca zachęca uczestników do zapoznania się z wystawą wirtualną pt. „Radogoszcz 1945 – świadectwa zbrodni”, a w szczególności z częścią 4. pt. „(Nie)Sprawiedliwość”, mówiącą o rozliczeniach ze zbrodniarzami Radogoszcza. Zadaniem uczestników jest zapoznanie się z sentencjami wyroków wydawanych na wachmanów i blokowych radogoskiego więzienia w okresie powojennym.
3. W zależności od liczebności grupy, uczestnicy dzielą się na odpowiednią liczbę ok. 6-osobowych zespołów. Każdy zespół będzie miał za zadanie wcielić się w uczestników innej rozprawy sądowej. Uczestnicy mogą bazować na postaciach przywołanych na wirtualnej wystawie - Willego Hermana (radogoskiego strażnika), Bolesława Komorowskiego (więźnia funkcyjnego), Konstantego Misiona (więźnia funkcyjnego), Adolfa Orłowskiego vel Adlera

(radogoskiego strażnika). Mogą też wybrać inne postaci oskarżanych w powojennych procesach. Ich zadaniem jest rozdzielić pomiędzy siebie role: oskarżonego, adwokata, prokuratora, sędziego i obserwatorów procesu.

4. Uczestnicy otrzymują czas na przygotowanie, a następnie przeprowadzają rekonstrukcję procesu wybranej postaci. W zależności od wybranej roli, w trakcie symulacji uczestnicy powinni przedstawić:
 - uzasadnienie wyborów i podejmowanych w czasie wojny działań (oskarżony);
 - argumenty przemawiające na korzyść oskarżonego (adwokat);
 - argumenty przemawiające na niekorzyść oskarżonego (prokurator);
 - wyrok wraz z uzasadnieniem, w świetle wysłuchanych argumentów (sędzia) – uwaga: wyrok powinien dotyczyć przeprowadzonej symulacji procesu, nie musi być zgodny z historycznymi faktami;
 - konstruktywną opinię dotyczącą stanowisk przedstawionych przez wyżej wymienionych uczestników procesu, odnoszącą się do jakości, rzeczowości i wiarygodności przytoczonych argumentów (obserwatorzy).
5. Po zakończeniu pracy w grupach osoba prowadząca przeprowadza rozmowę podsumowującą. Uczestnicy mogą podzielić się swoimi refleksjami po przeprowadzonym ćwiczeniu. Rozmowa może koncentrować się wokół pytań:
 - Dlaczego nie wszystkie wyroki w procesach prowadzonych w sprawie zbrodni wojennych były skazujące?
 - Jaka była najczęstsza linia obrony oskarżonych w procesach o zbrodnie wojenne?
 - Jakie okoliczności łagodzące usprawiedliwiają (czy usprawiedliwiają?) działanie przeciwko drugiemu człowiekowi?
 - Czy współcześnie mamy do czynienia z podobnymi procesami, jakie miały miejsce wobec zbrodniarzy II wojny światowej? Jakie przykłady można tu podać?
6. Na zakończenie spotkania osoba prowadząca może zachęcić młodzież do odwiedzenia całej wystawy pt. „Radogoszcz 1945 – świadectwa zbrodni”, jeśli wzbudziła ona ich zainteresowanie.